

בשמים" אודות חידוש הבריאה בכל רגע ורגע [וכדיוק רבותינו נשיאינו שענין זה הובא אמנם במדרש תהלים, אלא שהדבר נתפרש ע"י הבעש"ט - מלשון פירסום והפצה (,פאנאנדערגעשפרייט"), שמה מוכן שנוסף על ההשתתפות במגבית בימים שלפנ"ז צריכים להוסיף בזה, בהתאם לחידוש הבריאה בכל יום ובכל רגע.

וענין זה - חידוש הבריאה בכל רגע - מודגש ביותר בי"ט כסלו, כי י"ט כסלו הוא, "ראש השנה לדא"ח" (בדוגמת שאר, "ראשי שנים", ועד שנקרא ע"י כ"ק מר"ח אדמו"ר בשם, "חג החגים"), וכללות הענין דר"ה קשור עם חידוש הבריאה כו'. ובפרט ע"פ המבואר במכתבו הידוע של אדמו"ר מהורש"ב נ"ע המבאר את הענין די"ט כסלו, ר"ה לדא"ח - שצריכים, "להמשיך... מבחי' פנימיות ועצמות אוא"ס ב"ה כו'", הן העצם והן ההתפשטות כו', כלומר, שההמשכה מבחי' פנימיות ועצמות אוא"ס ב"ה נמשכת למטה מטה, להאיר את חשכת הגלות.

ובנוגע לכל עניני י"ט כסלו (כולל - לימוד השיעורים בתניא, ושאר השיעורים בתורה כו', לימוד המסכת דחלוקת הש"ס, ענין המגבית וכו') ישנה נתינת כח והוספה בשבת חנוכה - מכיון שכללות הענין די"ט כסלו הוא, "יפוצו מעינותיך חוצה", וזהו גם תוכן הענין דחנוכה - להאיר על פתח ביתו מבחוץ, עד ד, כלילא רגלא דתרמודאי". ובפרט ע"פ המבואר בהקדמת כ"ק מר"ח אדמו"ר למאמר ד"ה ברוך שעשה נסים - ששם מודגש הקשר שבין י"ט כסלו וחנוכה.

וע"י ההוספה בכל ענינים אלו, זוכים בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה שאין אחרי' גלות - גאולה נצחית, ובנין ביהמ"ק הנצחי - למטה מעשרה טפחים, בביאת משיח צדקנו.

* * *

לג. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ברוך שעשה נסים.

* * *

לד. נהוג בכל שבת לבאר פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י. ובפרשתנו - בפרק מ"א פסוק מ"ח: "ויקבוץ את כל אוכל שבע שנים אשר היו בארץ מצרים ויתן אוכל בערים אוכל שדה העיר אשר סביבות" נתן בתוכה, מעתיק רש"י מהפסוק את התיבות, "אוכל שדה העיר אשר סביבות" נתן בתוכה, ומפרש: "שכל ארץ וארץ מעמדת פירות", ונותנין בתבואה מעפר המקום ומעמיד את התבואה מלירקב".

זאת אומרת: בפסוק זה מדובר אודות אסיפת וקיבוץ התבואה דכל ארץ מצרים ע"י כל תושבי ארץ מצרים, ולא רק ע"י יוסף, ומובן שרש"י לא צריך לבאר שמ"ש, "ויקבוץ את כל אוכל גר" קאי על כל תושבי מצרים - מכיון שבפסוק שלפנ"ז (פסוק מ"ז) - "ותעש הארץ בשבע שני השבע לקמצים" -

מפרש רש"י, "כתרגומו", ובתרגום מפרש: "וכנשו דיירי ארעא", ובהמשך לזה נאמר "ויקבוץ את כל אוכל גו", דקאי גם על כל תושבי הארץ (,דיירי ארעא"), כפסוק שלפנ"ז.

ומבאר בכתוב שאסיפת התבואה היתה באופן ד, "אוכל שדה העיר אשר סביבותי" נתן בתוכה", ומבאר בזה רש"י ב' פרטים: (א) התבואה שנאספה בשדות שמסביב לעיר הוכנסה לעיר זו דוקא, מכיון "שכל ארץ וארץ מעמדת פירותי", (ב) נוסף לזה – באופן הפוך: "נותנין בתבואה מעפר המקום ומעמיד התבואה מלירקב", כלומר, נוסף לזה שנתנו את התבואה בעיר הנמצאת בסמיכות למקום שבה צמחה התבואה, נתנו בתוך התבואה מעפר המקום. – ע"כ הפירוש בדברי רש"י כפי שלומדים בפשטות.

וצריך להבין:

(א) מהו ההכרח בפשוטו של מקרא ש, "נותנין בתבואה מעפר המקום" – ואדרבה: ענין זה הוא היפך פשטות הכתובים (לכאורה), כי בפסוק נאמר ש, "אוכל שדה העיר אשר סביבותי" נתן בתוכה", כלומר, שנתן את האוכל בתוך העיר, ולא להיפך – שנתן מעפר המקום (,שדה העיר") בתוך האוכל?

(ב) המקור דדברי רש"י הוא בב"ר (פ"צ, ה) – אלא שרש"י מבאר זאת בפשוטו של מקרא (ללא הקדמה שענין זה "דרשו רבותינו", וכיר"ב). והנה, בב"ר מופיעים ב' הפרטים שבפרש"י בתור ב' פירושים: "אוכל שדה העיר אשר סביבותי" נתן בתוכה, נתן מה שבתחום טברי' בטברי' ומה שבתחום ציפורי בציפורי, מפני שכל ארץ וארץ מעמדת פירותי. רבי נחמי' אמר נתן בהם עפר וקטמיות דברים שהן מעמידין פירות". ועפ"ז – צריך להבין: מדוע כותב רש"י ב' פרטים אלו בהמשך א' – באותו פירוש?

ג) גם צריך להבין מהו הטעם לשינויי הלשונות בפרש"י: (א) "שכל ארץ וארץ מעמדת כו' ונותנין כו' מעפר המקום כו'" – מתחיל ב, "ארץ" ומסיים ב, "מקום" (ב) "מעמדת פירותי", ונותנין בתבואה כו' ומעמיד את התבואה כו'" – מתחיל בפירות ומסיים בתבואה, (ג) בהתחלת הענין כותב רש"י "מעמדת פירותי" סתם, ובסיום הענין – "מעמיד את התבואה מלירקב", דלכאורה, הי' מתאים יותר להזכיר את שלילת הריקבון בהתחלת הענין?

וכמדובר כמ"פ שכל הדיוקים שבפירוש רש"י צריכים להיות מובנים בפשטות – פשוטו של מקרא. ונוסף לזה – ישנם בפרש"י ענינים הקשורים עם "יינה של תורה", כדלקמן.

לה. בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשתנו בסופן (לקוטי לוי"צ ס"ע קפה ואילך) מדובר אודות הענין דנתינת שלום, "מרבנים שלום בעולם" וכו', ולכן נתעכב לבאר ענין זה – בהמשך להמדובר לעיל ב, "הדרן" אודות ענין השלום.

מסופר בזהר (פרשתנו רד, ב ואילך): "ר' חייא ור' יוסי הוו אזלי בארחה,

ובהמשך לזה - בודאי יכריזו עתה אודות הזמן והמקום שבו תערך ההתוועדות (,,דינער" - בלשון המדינה) לטובת ישיבת תומכי תמימים, ויה"ר שכל זה יהי' בהצלחה רבה.

ומכיון שהפצת המעיינות חוצה היא ההכנה לביאת משיח צדקנו, וכבר עסקו בהפצת המעיינות חוצה בריבוי כו' - הרי בודאי שבקרוב ממש זוכים לביאת משיח וגילוי משיח, שעל ידו תהי' הגאולה האמיתית והשלמה, במהרה בימינו ממש - ,,מיד הן נגאלין".

כ"ק אדמור"ר שליט"א צוה לנגן,, לכתחילה אריבער".

* * *

לז. הביאור בפרש"י:

כאשר לומדים את הפסוק ,,אוכל שדה העיר אשר סביבותי נתן בתוכה" מתעוררת שאלה בפשטות הכתובים: מהי הדגשת הכתוב ,,אוכל שדה העיר גר" - מדוע לא נאמר ,,אוכל העיר גר" סתם, וכי צריך הכתוב להשמיענו ש,,אוכל" [כלומר, תבואה - ,,בר", כפי' התרגום בתיבת ,,אוכל" ובתיבת ,,בר" - ,,עיבורא"] צומח ב,,שדה העיר" ולא ב,,עיר" עצמה?!

ולכן מפרש רש"י ,,אוכל שדה העיר אשר סביבותי נתן בתוכה" - שאספו לא רק את ה,,אוכל" אלא גם את (חלק מ) ,,שדה העיר", כלומר, ש,,נותנין בתבואה מעפר המקום". וזהו פירוש הכתוב ,,אוכל שדה העיר אשר סביבותי נתן בתוכה" - הן ה,,אוכל" והן (חלק מ) ,,שדה העיר", את שניהם ,,נתן בתוכה" (בתוך העיר).

וטעם הדבר שהיו צריכים לאסוף (לא רק את ה,,אוכל", אלא גם ,,מעפר המקום" (,,שדה העיר") - מכיון שעפר המקום ,,מעמיד את התבואה מלירקב". וכדי לבאר ענין זה (שעפר המקום ,,מעמיד את התבואה מלירקב") - מקדים רש"י בהתחלת דבריו ,,שכל ארץ וארץ מעמדת פירות י":

רואים במוחש שכל ארץ מצמיחה פירות מיוחדים, כלומר, ארץ זו מסוגלת במיוחד להצמיח פירות מסוג זה, וארץ אחרת מסוגלת במיוחד להצמיח פירות מסוג אחר.

[וע"ד שכבר למד הבן חמש למקרא כפ' בראשית (ב, יא) בנוגע לארץ מצרים (שבה עסקינו) שגדל בה פשתן, ולכן נקרא נהר מצרים בשם ,,פישון" - ,,שהוא מגדל פשתן"].

ומכיון שמצינו שבעפר הארץ יש תכונה מיוחדת הקשורה עם צמיחת הפירות המיוחדים הגדלים בארץ זו - יכולים כבר להבין שבעפר ישנה גם תכונה לשמור מריקבון.

לח. עפ"ז מובנים בפשטות כל דיוקי הלשונות בפרש"י:

רש"י כותב ,,ונותנין בתבואה מעפר המקום", ולא מעפר הארץ (למרות

שבהתחלת פירושו כותב „כל ארץ וארץ כו'“, כי – בפסוק נאמר שביחד עם ה„אוכל“ לקחו גם מ„שדה העיר“ שבה צמחה התבואה, כלומר, שבארץ מצרים גופא דייקו לקחת מעפר המקום המסויים (שבו צמחה התבואה) דוקא, ולא הסתפקו לקחת סתם עפר מארץ מצרים.

ומ"ש בהתחלת דבריו „שכל ארץ וארץ מעמדת פירות“ – הרי זה רק כדי לבאר שכשם שבכל ארץ ישנה תכונה לגדל סוג פירות מסויים, כמו כן בכל מקום ומקום בארץ זו גופא ישנה תכונה לשלול ריקבון ביחס לדברים שצמחו במקום זה.

ועפ"ז מובן גם מדוע בהתחלת פירושו כותב רש"י „מעמדת פירות“ סתם, ואינו מתייחס לשלילת ענין הריקבון (כבהמשך דבריו) – כי בכתבו „שכל ארץ וארץ מעמדת פירות“ מדבר רש"י אודות תכונת הארץ להצמיח פירות, ומזה למדים בנוגע לעניננו – שיש תכונה בעפר להעמיד מלירקב.

וזהו גם טעם השינוי בין „פירות“ (שבהתחלת פירושו) ל„תבואה“ (בהמשך פירושו) – כי בהתחלת פירושו מדבר רש"י אודות תכונתה של כל ארץ וארץ להצמיח סוג פירות מיוחד, ואח"כ ממשיך בנוגע לעניננו – „ונותנין בתבואה כו' ומעמיד התבואה כו'“, מכיון שכאן מדובר אודות תבואה דוקא.

לט. מ„יינה של תורה“ שבפירוש רש"י:

שלילת הריקבון היא עי"ז ש„נותנין כו' מעפר המקום“. וענינו בעבודת האדם – ענין הביטול, „ונפשי כעפר לכל תהי“, שזוהי ההקדמה ל„פתח לבי בתורתך“. כלומר: כדי להבטיח שלימוד התורה יהי כדבעי (ולא יהי בו ענין של רקבון ח"ו) – אזי „נותנין כו' מעפר המקום“, ענין הביטול, שעי"ז „מעמיד כו' מלירקב“.

וההדגשה בזה היא – „נותנין כו' מעפר המקום“, ממקום זה דוקא (ולא ממקום אחר), כלומר: ענין הביטול (עפר) צריך להיות בנוגע לעצמו (מקום זה) דוקא, ולא לחשוב שמכיון שצריך להיות ענין של ביטול, אזי יבטל את הזולת! הוא יקיים את ענין הביטול ביחס ליהודי שני! – ועל זה אומרים לו: „נותנין כו' מעפר המקום“ – מקום זה דוקא, „ונפשי (דוקא) כעפר לכל תהי“!

ובדקות יותר: ההדגשה ד„נותנין כו' מעפר המקום“ (מקום זה דוקא) היא – שאצל אדם זה עצמו צריך להיות הביטול ביחס לענין זה עצמו (לימוד התורה), ולא ביחס לשאר ענינים.

ולדוגמא: ישנו מי שמכריז שהוא „גדול בתורה“, ובמילא צריכים כולם לקום לכבודו וכו'. וביחד עם זה, מכיון שהוא יודע שצריך להיות ענין הביטול, הרי הוא מבטל את עצמו ומודיע לכל שאע"פ שהוא אמנם „גדול בתורה“, אבל אין ביכולתו לצאת במלחמה נגד הגוי, מכיון שהוא חלש כו'! אין ביכולתו לפתוח ולנהל חנות גדולה מכיון שאין לו כסף! הוא לא „פוליטיקאי“ ולכן אין ביכולתו להיות „שר“! הוא גם לא מסוגל להיות „מנקה ארובות“!

[„מנקה ארובות” – בעניננו – פירושו, שכאשר רואה „כתם” (ענין בלתי רצוי) אצל יהודי, הרי הוא משתדל לנקות כתם זה, ולהעמיד את היהודי במעמדו ומצבו האמיתי. אבל הוא לא רוצה לעסוק בתפקיד של „מנקה ארובות”, ואדרבה: כאשר נכנס אליו יהודי שיש בו איזה „כתם” כו’ – הרי הוא נותן לו „סטירה” וזורק אותו מחדרו!!].

כלומר: ענין הביטול מתבטא אצלו ביחס לענינים אחרים, ולא ביחס ללימוד התורה עצמו. ועל זה באה ההדגשה ד„נותנין כו’ מעפר המקום” – שהביטול צריך להיות בענין זה (שבו עסקינן) דוקא, ולא ביחס לענין אחר, כלומר, שעליו להכריז שלא יקומו לכבודו מכיון שאינו גדול בתורה כפי שהם חושבים! ודוקא כאשר הביטול הוא בענין זה גופא (ביחס ללימוד התורה), אזי לימוד התורה הוא באופן של קיום כו’ („מעמיד כו’ מלירקב”).

[בודאי יהיו כאלו שיתחילו לפרש את הדברים שכוונתי היתה לפלוני וכו’. ולכן, יש צורך להדגיש שוב שאין דרכי לפרש שמות כו’, ואינני רוצה שיבוא מישוהו ויפרש שכוונתי היתה לפלוני (כדי לחסוך ממני טירחא זו!) ואדרבה: הדיבור בעילום שם הוא במכוון דוקא.

ידוע פתגם הצ”צ שאמר על עצמו שהוא „כובען” (עושה כובעים), הוא ערשה את ה„כובע”, ואח”כ בא מישוהו ומודד את ה„כובע” ורואה שה„כובע” הוא לפי מדתו! וכפי שסיים הצ”צ – אליו אמנם היתה כוונתי!

ישנם אבל כאלו שרוצים בכל זאת לפרש ולומר שכוונתי היתה לפלוני, ולכן, מכריזים הם שכוונתי היתה לפלוני, וכיחד עם זה מוסיפים הם שהדגשתי שאין דרכי להזכיר שמות! ובכך – חושבים הם לצאת י”ח לכל הדעות: למלא את רצונם לפרש שכוונתי לפלוני, ולמלא את ההוראה להדגיש שאין דרכי לפרש שמות!!

הנה על זה גופא באה ההוראה דלעיל – „נותנין כו’ מעפר המקום”:

אתה חושב שידוע הנך למי היתה כוונתי, ולכן מתנהג אתה כ„הדיוט הקופץ בראש” כדי להכריז שכוונתי לפלוני – הנה תמורת זה תפעל את ענין הביטול בעצמך, ותחשוב שיתכן שאתה נמצא במעמד ומצב גרוע יותר מפלוני, ולכן, במקום להיות „הדיוט הקופץ בראש” ולומר שהכוונה לפלוני, תחשוב שיתכן אולי שהכוונה אליך!!].

מ. נוסף על האמור לעיל – ישנה הוראה מהתוכן הכללי שבפסוקים אלו, שבהם מסופר אודות השתדלותו של יוסף לאסוף „בר” כדי לפרנס את כולם בשני הרעב:

הנהגתו של יהודי צריכה להיות באופן שהוא משתדל להמציא מזון רוחני עבור כל יהודי, כלומר, כאשר רואים יהודי שחסר לו מזון רוחני (מצב של רעב) – צריכים למלא את החסר ולספק לו מזון רוחני.

ואפילו כאשר מדובר אודות יהודי הנמצא במעמד ומצב שאינו מרגיש

שהוא „רעב“ – אין להתחשב בזה שאינו מרגיש את הצורך שבדבר, אלא צריכים לתת לו את כל מה שקשור עם מזון רוחני.

ואדרבה: כאשר ישנו יהודי שנמצא במעמד ומצב שאינו מרגיש שהוא „רעב“ – הרי הסכנה שבדבר חמורה ביותר: כאשר יהודי מרגיש רעבון למזון רוחני, הרי הוא יחפש וישתדל למצוא זאת כדי להשקיט את רעבונו. משא"כ כאשר אינו מרגיש שהוא „רעב“ – אינו משתדל למצוא מזון רוחני, ואז – מי יודע מה יהי' סופו! ולכן, בנוגע אליו דרושה השתדלות גדולה יותר.

וכמדובר כמ"פ שבימינו אלו, עקבתא דמשיחא, ישנה נתינת כח לכאור"א מישראל לסייע ולעזור ליהודי שני, כלומר, מבלי הבט על מעמדו ומצבו, ביכלתו לסייע לזולת הן בנוגע לענינים גשמיים והן בנוגע לענינים רוחניים. – הוא צריך רק לרצות בכך, ואז יראה שהדבר הוא ביכלתו!

ומובן גדול העילוי שבכל זה – מכיון שזהו ענין של צדקה, שעלי' אמרו חז"ל ששקולה כנגד כל המצוות, ומקרבת את הגאולה.

ועי' ז' זוכים בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה, ובאופן ד„ויגש אליו יהודה“ – כמבואר בדרושי חסידות שענין זה קשור עם סמיכת גאולה לתפלה, ובענינו – כשם שאין הפסק כלל בין גאולה לתפלה, כך לא יהי' כל הפסק בין הדיבור אודות הגאולה לגאולה עצמה למטה מעשרה טפחים, שאז יהי' הענין ד„אחד באחד יגשור“ (הקשור עם כללות הענין דאהבת ישראל ואחדות ישראל) – בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, במהרה בימינו ממש.

* * *

מא. בסיפור הזהר דלעיל (סל"ה) מצינו ענין הקשור עם המנהג ללכת עם ציצית בחוץ:

כאשר ר' חייא ור' יוסי פגשו בדרכם את הבר נש, ראו שהוא „מתעטף בעטופא דמצוה“. ואילו הב"נ לא ראה אצלם ציצית בחוץ – „לא חמינא בכו מצוה דאתחזי לבר“ (ומשום זה חשד בהם ולא השיב להם שלום).

ומזה מוכח שבזמן התנאים (ר' חייא ור' יוסי) היו ב' אופני הנהגה בענין זה: הבר נש (שהי' גדול בתורה, כמובן מסיפור הזהר, ועד שהוא אמר תורה לר' חייא ור' יוסי) הלך עם ציצית בחוץ, ואילו ר' חייא ור' יוסי לא הלכו עם ציצית בחוץ.

[ישנם מפרשים שרוצים לומר שאין להוכיח מהנהגת ר' חייא ור' יוסי שלא צריך ללכת עם ציצית בחוץ – כי מה שר' חייא ור' יוסי לא הלכו עם ציצית בחוץ הרי זה מפני שלא הלכו כלל עם בגד של ארבע כנפות שחייב בציצית, משא"כ כאשר הולכים עם בגד של ד' כנפות, שאז צריכים ללכת עם ציצית בחוץ.

אבל, לכאורה לא מסתבר לומר כן, כי: הטעם שהולכים עם ציצית בחוץ